

EL CARTULARI DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

Tal com s'anunciava al darrer número de QUADERN, al donar compte de la publicació pel Museu d'Història de Sabadell de l'"Índex toponímic del Cartulari de Sant Cugat del Vallès" del que és autor el Dr. Pere Roca i Garriga, ens ha semblat oportú dedicar unes ratlles a comentar el què és un Cartulari i a destacar la importància del de Sant Cugat del Vallès.

Per Cartulari s'entén una col·lecció de documents pertanyents a una mateixa institució o família, copiats en un quadern o llibre per major seguretat de la seva conservació (no cal, acudir als originals, que poden guardar-se a part) i per major facilitat de consulta (generalment els documents s'agrupen per localitats o pertinences).

Normalment els cartularis contenen dues classes de documentació: en primer lloc els privilegis concedits pels reis o pels papes; i en segon lloc els títols de propietat específics de les distintes possessions de l'entitat a la que pertany el cartulari (donacions, deixes, permutes, compres, empenyoraments, etc., etc.).

Els cartularis més antics que es coneixen són de França i d'Alemanya, d'on se'n conserven dels segles Xè i IXè respectivament, si bé en la seva majoria són del segle XIè. A Espanya els més antics semblen pertànyer a aquest darrer segle; fora de Catalunya reben també els noms de "becerro" i "tumbo". Alguns d'aquests llibres van acompanyats de miniatures que il·lustren i decoren els documents transcrits, cosa que fa que al seu valor documental se li afegeixi l'artístic corresponent a aquestes miniatures.

A Catalunya tenim, entre els més antics, el "Liber feudorum Major" (compilat a instàncies del rei Alfons I per Ramon de Caldes a la segona meitat del segle XIIè) i el "Liber feudorum Ceritaniae", coetani de l'anterior. Tant l'un com l'altre estan decorats amb miniatures que, normal-

Ramon de Caldes, davant del rei Alfons I, revisa les escriptures que el copista transcriu al "Liber feudorum Major" (fóli 1).

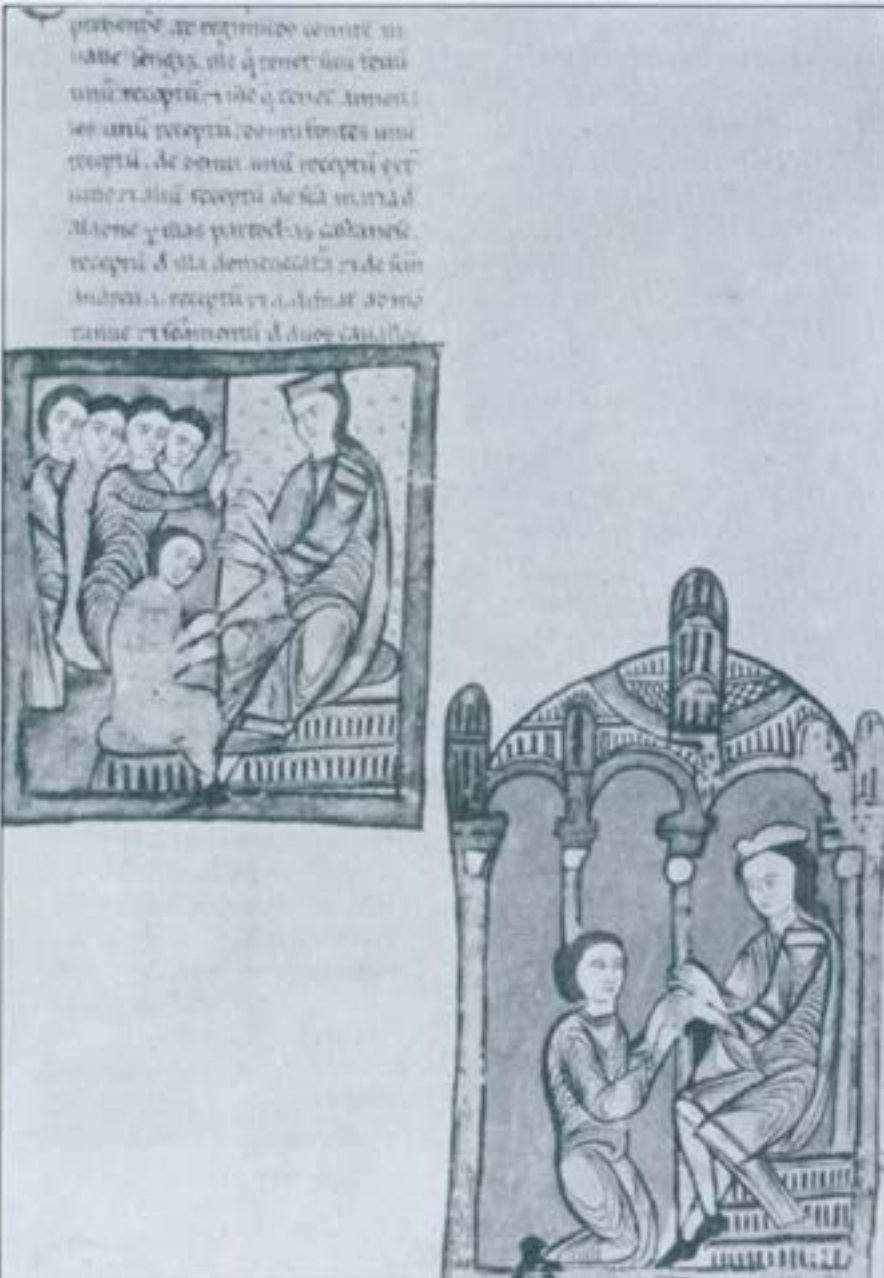
ment, repeteixen sempre l'escena de la prestació de l'homenatge feudal corresponent al diploma transcrit. No cal dir la importància d'aquestes il·lustracions per conèixer diversos

aspectes de la vida en l'època romànica, per exemple la manera de vestir dels diversos personatges. És molt important també el cartulari de la Seu de Barcelona, format pels quatre

volums denominats "Liber Antiquitatum"; malhauradament fins ara només se n'ha publicat la "regesta" o resum dels seus documents. Del segle XIII coneixem un Cartulari de Poblet.

El Cartulari de Sant Cugat del Vallès probablement va redactar-se també en aquesta època o una mica més

tard. Com els "Liber Antiquitatum" no té cap mena de decoració ni d'il·lustració. La seva importància, però, és molt gran per la riquesa de documentació que conté. Són 426 folis tamany major, de pergamí, amb abundant documentació que va des del segle IXè fins el XIVè. A començaments de segle Mn. Josep

Foli 45 v. del "Liber feudorum Major": Duran Ramon acut com a testimoni davant del comte Ramon IV de Pallars. El mateix comte infeuda la vila i el castell de Llimiana a Guitard Guillem de Mitjans.

Sant Ermengol, bisbe d'Urgell, jura fidelitat al comte de Cerdanya Guifré. "Liber feudorum Cerdaniae", foli 17 v.

Mas en les seves "Notes històriques del Bisbat de Barcelona", en publicà la regesta de bona part dels seus documents. Als anys quaranta Mons. Josep Rius i Serra va transcriure'n els documents anteriors a mitjans segle XIIIè, ampliant l'obra amb l'edició d'altres documents relacionats així mateix amb el monestir de Sant Cugat, però que no figuren en el Cartulari. En conjunt Mons. Rius transcriu a la ratlla de mil quatre-cents documents amb un interès extraordinari pels territoris a què corresponen, essencialment el Vallès, el Penedès i el Baix Llobregat, paratges on els dominis de Sant Cugat eren abundants.

A aquesta obra de Mons. Rius li mancava l'index: l'investigador es veia obligat a llegir-se una i altra vegada tot el llibre, treient-ne, amb pena, les notes oportunes; des d'ara i gràcies a l'index confeccionat pel Dr. Roca i Garriga que el Museu d'Història ha editat per commemorar el seu cinquantenari, el treball de l'investigador es veurà ajudat en gran manera, i alhora augmentarà en seguretat al no haver de témer possibles oblits.

Col.labora

BANC DE SABADELL